

Iets over Lange Wapper.

DE best gekende legendarische figuur, die van in de middeleeuwen bij het Antwerpsche volk van geslacht tot geslacht heeft voortgeleefd, is ontegensprekelijk die van Lange Wapper. En ofschoon de strekking van onzen tijd een groot aantal verdichtselen, die eeuwen lang bij het volk in zwang waren, bepaald heeft doen verdwijnen, — of ten minste bijna niet meer door het volk gekend zijn — weet toch nog iedereen te spreken van Lange Wapper, al zij het dan ook nog eene zeldzaamheid iemand te ontmoeten, die er iets meer van kent dan den naam.

Ik geloof daarenboven niet, dat er ooit een geschiedschrijver in gelukt is, den oorsprong van Lange Wapper op te sporen, noch met eenige zekerheid te kunnen bepalen, op welke wijze deze figuur — indien ik mij aldus uitdrukken mag — méér dan gewoon burgerrecht bij den Antwerpenaar verkregen heeft.

Zoover echter is zeker, dat onze voorouders reeds van in den Spaanschen tijd Lange Wapper, hetzij als goede, hetzij als kwade geest aan hunne kinderen voorstelden, en tot vòòr een halve eeuw dezelfde mondelingsche overleveringen werden voortgezet. Door de verdwijning der vertellingen op den keldermond, verdween ook Lange Wapper, om zoo te zeggen, geheel op den achtergrond.

Het ligt geenszins in mijne bedoeling, op geschiedkundig gebied, meer over deze fantastieke figuur te zeggen.

Genoeg zij het te weten dat, indien in den loop der eeuwen de volksmond Lange Wapper wel eens boosaardige bedoelingen en slechte daden toeschreef, hij in 't algemeen voorgesteld werd als iemand, die het er meer op aanlegde, goed te stichten. Een aantal vertellingen wijzen er op, dat hij er eene levenstaak van scheen te maken, de bestaande wantoestanden van den tijd, zoo-veel als doenlijk was, uit te roeien, soms door wijze raadgevingen, ook wel door striemende geeselslagen.

Men beelde zich echter niet in, dat in den volksmond Lange Wapper altoos werd voorgesteld, als zijnde een kerel van verscheidene meters lengte, die, bij dag of bij nacht, flegmatiek door de straten der stad wandelde ! Toch niet. Zijne verbazende lengte veropenbaarde zich doorgaans aan het slot van een of ander tooneel, waarin hij op 't onverwachts een hoofdrol spelen kwam, om, na afloop, onmiddellijk uit het bereik van iedereen te verdwijnen.

Doorgaans begon hij, bij deze of gene onderneming, zijne taak als gewoon sterveling, om, bij de ontkenning, eene buitensporige lengte aan te nemen. In sommige gevallen treffen wij hem aan als busselkind, als vondeling, als onmondig knaapje, zelfs een enkele maal als bruidegom, zoodat de specialiteit van Lange Wapper bestond in het aannemen van allerlei gedaanten.

Werden, in enkele vertellingen, Lange Wapper boosaardige bedoelingen toegeschreven, in den regel trad hij op, òf als grappenmaker, òf als uitroeier van misbruiken.

Een vast verblijf werd Lange Wapper nergens toegekend, doch algemeen nam men aan, dat hij zijn hoofdkwartier in de stad Antwerpen hield. Ik meen niet dat er te Lier, te Mechelen of te Turnhout, ooit spraak van hem is geweest. Nochtans, bij voorkeur liet men hem gaarne verblijven aan den waterkant, en als men hem eenigen tijd scheen gemist te hebben, dook hij op uit een of andere gemeente, gelegen op den boord der Schelde.

De mindere of algeheele onbekendheid in onze overige provinciesteden met Lange Wapper, kan misschien uitgelegd worden door de weinige gemeenschap, welke in vroeger eeuwen tusschen

de steden bestond, maar bijzonderlijk door het bestendig verblijf, dat de inwoners in hunne wederzijdsche gemeenten behielden, waardoor het middel, om die vertellingen elders ingang te doen vinden, zoo goed als uitgeschakeld mocht beschouwd worden.

Rekening houdend van de huidige levensopvattingen, zou het niet meer mogelijk zijn, figuren als die van onzen held in het leven te roepen en zóó diep in het hart des volks te doen wortel schieten, dat zij er eeuwen nadien nog in voortleven zouden.

Immers, wij leven te snel om nog sprookjes of legenden te scheppen. Plezieren, vermaken, uitstapjes, politieke beslommingen en meer andere dingen, aan dewelke, buiten de werkuren, geheel ons maatschappelijk bestaan wordt opgeofferd, tot zelfs het familieleven, — waren in de voorgaande eeuwen zoo goed als onbekende zaken.

Het familieleven werd door ons voorgeslacht in hooge eere gehouden, omdat er te weinig herbergen en schouwburgen bestonden, waaraan dit familieleven kon prijs gegeven worden. Wat meer is, de zeldzame herbergen — met uitzondering der braskotjes van het Wisselstraatje, werden enkel bezocht door gegoede burgers, die er een paar avonden van de week, tusschen vrienden, een of ander spel kwamen spelen.

De werkende stand bleef hoofdzakelijk thuis en had feitelijk als eenige ontspanning zijne vakgilde. Onder zulke voorwaarde mocht het geene verwondering baren dat, om wille der kinderen in den huiskring, legendarische figuren in het leven werden geroepen. En als men daarbij niet uit het oog verliest dat de Sinjoor, door alle eeuwen heen, heeft uitgemunt als een schrandere en beeldrijke geest, zal er niemand iets ongewoons in vinden, dat er een Lange Wapper werd voorgesteld, op wiens rekening allerlei grappen werden geschreven.

In mijne kinderjaren waren er over Lange Wapper nog een aantal vertellingen in omloop, die bij voorkeur in de volkswijken de ronde deden; maar bij honderden, zooals Sleenckx ergens beweert, echter niet meer.

Zooals ik het te voren deed opmerken, zijn al de vertellingen over dezen eigenaardigen spotter of kwelgeest, die eeuwen lang òf de ingebeelde verschrikker, òf de lieveling van 't Antwerpsche

volk is geweest, bepaald in de vergetelheid geraakt, of leven nog zoo geradbraakt voort, dat er bijna geen samenhang meer in kan aangetroffen worden.

Tusschen mijn menigvuldige onuitgegeven manuscripten, geschreven in een tijdsverloop van veertig jaar, moeten nog een aantal opgeteekende vertellingen van onzen Antwerpschen held onder het stof begraven liggen, die ik evenwel niet zonder groote moeite heb kunnen verzamelen.

Ik laat hier eenige vertellingen volgen, waarin Lange Wapper de hoofdrol vervulde, en die zeker nog niet uit het geheugen onzer oudste Antwerpenaren zullen gewischt zijn. Ik geef ze weer in denzelfden geest, zooals ik ze, lange jaren geleden, door den volksmond hoorde vertellen.

Het is duidelijk, dat ook deze vertellingen min of meer eene wijziging ondergingen, naarmate het stadskwartier, waarin ze van mond tot mond werden overgeleverd, maar de grond ervan bleef veel beter bewaard dan dien van andere vertellingen, welke destijds over den keldermond klonken.

Ik durf hopen, dat ze door ons opkomend geslacht zullen voortverteld worden.

